

PRÁVO DUŠEVNÉHO, PRIEMYSELNÉHO A OBCHODNÉHO VLASTNÍCTVA

Duševné vlastníctvo zahŕňa všetky výlučné práva priznané duševným výtvorom. Delí sa na dve kategórie práv: priemyselné vlastníctvo, ktoré zahŕňa vynálezy (patenty), ochranné známky, priemyselné dizajny a vzory a zemepisné označenia, a autorské práva, ktoré zahŕňajú umelecké a literárne diela. Od nadobudnutia platnosti Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) v roku 2009 má EÚ výhradnú právomoc v oblasti práv duševného vlastníctva (článok 118).

PRÁVNY ZÁKLAD

Články 114 a 118 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

CIELE

Hoci práva duševného vlastníctva upravujú rôzne vnútroštátne právne predpisy, sú zároveň predmetom právnych predpisov EÚ. V článku 118 ZFEÚ sa stanovuje, že v rámci vytvárania a fungovania vnútorného trhu Parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom stanovujú opatrenia vzťahujúce sa na vytvorenie práva duševného vlastníctva EÚ – s cieľom zabezpečiť jednotnú ochranu práva duševného vlastníctva v celej EÚ – a na zavedenie centralizovaných pravidiel povoľovania, koordinácie a dohľadu pre celú EÚ. Legislatívna činnosť Európskej únie pozostáva hlavne z harmonizácie niektorých osobitných aspektov práv duševného vlastníctva prostredníctvom vytvorenia jednotného európskeho systému, ako je to v prípade ochrannej známky a dizajnu EÚ a ako to čoskoro bude aj v prípade patentov. [Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo](#) (EUIPO) zodpovedá za správu ochranných znáмок a dizajnu EÚ.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Harmonizácia právnych predpisov

1. Ochranné známky, dizajny a vzory

Právny rámec týkajúci sa ochranných znáмок v EÚ spočíva v štvorstupňovom systéme na registráciu ochrannej známky, ktorý koexistuje so systémami národných ochranných znáмок harmonizovaných prostredníctvom smernice o obchodných známkach ([smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/95/ES](#) z 22. októbra 2008 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných znáмок). Možné spôsoby ochrany značky EÚ nie sú len prostredníctvom členského štátu, ale

aj prostredníctvom trasy Beneluxu, ochrannej známky EÚ zavedenej v roku 1994 a medzinárodnej trasy. [Nariadením Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2015/2424](#) zo 16. decembra 2015, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 207/2009, a nariadením Komisie (ES) č. 2868/95, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 40/94 o ochrannej známke Spoločenstva a zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 2869/95 o poplatkoch splatných Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO), sa zjednodušujú a aktualizujú vnútroštátne právne predpisy a právne predpisy EÚ v oblasti obchodných známk a zároveň sa zabezpečuje, aby registrácia obchodných známk v EÚ bola lacnejšia, rýchlejšia, spoľahlivejšia a predvídateľnejšia, čím sa zvýši právna istota pre ich držiteľov.

[Smernicou 98/71/ES](#) z 13. októbra 1998 sa zladujú právne predpisy členských štátov o právnej ochrane dizajnov a vzorov. V [nariadení Rady \(ES\) č. 6/2002](#) z 12. decembra 2001 (v znení zmien) sa ustanovuje systém Spoločenstva na ochranu vzorov a modelov. V [rozhodnutí Rady 2006/954/ES](#) a [nariadení Rady \(ES\) č. 1891/2006](#) z 18. decembra 2006 sa stanovuje spojenie systému zápisu vzorov a modelov EÚ s medzinárodným systémom zápisu priemyselných vzorov a modelov Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO).

2. Autorské právo a práva, ktoré s nim súvisia

Autorskými právami sa zabezpečuje, aby autori, skladatelia, umelci, filmári a iní dostali za svoju prácu odmenu a aby boli chránení. Digitálne technológie podstatne zmenili spôsob, akým sa kreatívny obsah vyrába, distribuuje a využíva.

a. Autorské práva

[Smernicou 2001/29/ES](#) z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti sa právne predpisy v oblasti autorských práv a súvisiacich práv prispôbili technickému vývoju, ale smernica je zastaraná z dôvodu mimoriadne rýchleho vývoja v digitálnom svete, ako je distribúcia a prístup k televíznym a rozhlasovým programom, pričom 49 % európskych používateľov internetu využíva online prístup k hudbe, audiovizuálnemu obsahu a hrám (odhad Eurostatu). Preto je potrebné prijať harmonizované právne predpisy v oblasti autorských práv v celej EÚ pre spotrebiteľov, tvorcov a spoločnosti.

V [smernici Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2019/790](#) zo 17. apríla 2019 o autorskom práve na digitálnom jednotnom trhu sa stanovujú doplnkové autorské práva pre tlačových vydavateľov a primeraná odmena za obsah chránený autorským právom. Online platformy zatiaľ nemali žiadnu právnu zodpovednosť za používanie a nahrávanie obsahu chráneného autorským právom na svojich stránkach. Nové požiadavky nebudú mať vplyv na nekomerčné nahrávanie diel chránených autorským právom do online encyklopédií, napríklad do Wikipédie.

Cieľom [smernice o vysielaní a retransmisii online](#) EÚ/2019/789 zo 17. apríla 2019 je zvýšiť počet televíznych a rozhlasových programov dostupných online európskym spotrebiteľom. Používatelia v čoraz väčšej miere očakávajú, že budú mať kedykoľvek a kdekoľvek prístup k televíznemu a rozhlasovému obsahu. Vysielatelia preto čoraz častejšie ponúkajú okrem vlastného tradičného vysielania aj online služby. Smernicou sa zavádza zásada krajiny pôvodu s cieľom uľahčiť udeľovanie licencií na práva v prípade určitých programov, ktoré vysielatelia ponúkajú na svojich online platformách

(napr. služby súbežného vysielania a služby opakovaného prehrávania). Vysielatelia budú musieť získať povolenia na autorské práva vo svojej krajine EÚ, v ktorej majú sídlo (t. j. v krajine pôvodu), s cieľom sprístupniť online vo všetkých krajinách EÚ rozhlasové programy, televízne spravodajské a publicistické programy a vlastnú produkciu plne financovanú vysielateľom.

[Smernica 2017/1564](#) z 13. septembra 2017 o určitých povolených spôsoboch použitia určitých diel a iných predmetov ochrany chránených autorským právom a s ním súvisiacimi právami v prospech osôb, ktoré sú nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania, uľahčuje prístup ku knihám a k ďalšiemu tlačenému materiálu vo vhodných formátoch a ich obeh na vnútornom trhu.

Cieľom [nariadenia \(EÚ\) 2017/1128](#) zo 14. júna 2017 o zaistení cezhraničnej prenosnosti online obsahových služieb na vnútornom trhu je zaistiť spotrebiteľom, ktorí si zakúpia filmy, športové vysielania, hudbu, elektronické knihy a hry alebo ich pravidelne odoberajú, prístup k nim, aj keď cestujú do iných členských štátov EÚ.

b. Obdobie ochrany autorských práv a niektorých súvisiacich práv

Tieto práva sú chránené po celý život autora/tvorcu a 70 rokov po jeho smrti. [Smernicou 2011/77/EÚ](#), ktorou sa mení smernica 2006/116/ES o lehote ochrany autorského práva a niektorých súvisiacich práv, sa predĺžila lehota ochrany autorských práv pre výkonných umelcov vo zvukových nahrávkach z 50 na 70 rokov po ich zázname a pre hudobných autorov, ako sú napríklad skladatelia a textári, na 70 rokov po smrti autora. Lehota 70 rokov sa stala medzinárodnou normou na ochranu zvukových záznamov. V súčasnosti chráni 64 krajín na svete zvukové záznamy 70 rokov alebo dlhšie.

c. Počítačové programy a databázy

[Smernicou 91/250/EHS](#) sa členským štátom uložila povinnosť chrániť autorským právom počítačové programy rovnako, ako sú chránené literárne diela v zmysle Bernského dohovoru o ochrane literárnych a umeleckých diel. Bola kodifikovaná v [smernici Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES](#). [Smernica 96/9/ES](#) sa vzťahuje na právnu ochranu databáz – databázou sa rozumie „zbierka nezávislých diel, údajov alebo iných materiálov systematicky alebo metodicky usporiadaných a individuálne prístupných elektronickými alebo inými prostriedkami“. V smernici sa ustanovuje, že databázy chráni autorské právo vzťahujúce sa na duševné dielo a zároveň právo sui generis chrániace investície (finančné, ľudské zdroje, vynaloženú prácu a energiu) vynaložené na získavanie, overovanie alebo predvedenie ich obsahu.

d. Organizácie kolektívnej správy

S cieľom šíriť obsah chránený autorským právom a s ním súvisiacimi právami a službami je potrebné od jednotlivých držiteľov týchto práv získať licenciu. Držitelia práv zverujú svoje práva organizácii kolektívnej správy, ktorá v ich mene tieto práva spravuje. Pokiaľ organizácia kolektívnej správy nemá objektívne dôvody na odmietnutie správy, je povinná spravovať takéto práva. Držitelia práv môžu poveriť správou svojich práv nezávislé subjekty správy. Sú to komerčné subjekty, ktoré sa líšia od organizácií kolektívnej správy, a to okrem iného tým, že ich nevlastnia ani neriadia držitelia práv. Európsky parlament a Rada 26. februára 2014 prijali [smernicu 2014/26/EÚ](#) o kolektívnej správe autorských práv a práv súvisiacich s autorským

právom a o poskytovaní multiteritoriálnych licencií na práva na hudobné diela na online využívanie na vnútornom trhu, ktorými sa ustanovujú požiadavky uplatniteľné na organizácie kolektívnej správy s cieľom zabezpečiť vysokú úroveň správy, finančného hospodárenia, transparentnosti a predkladania správ. Cieľom tejto smernice je zaistiť, aby mali držiteľia práv možnosť ovplyvniť správu svojich práv a aby organizácie kolektívnej správy lepšie fungovali na základe celoeurópskych noriem.

Cieľom tejto smernice je zaistiť, aby mali držiteľia práv možnosť ovplyvniť správu svojich práv a aby organizácie kolektívnej správy lepšie fungovali na základe celoeurópskych noriem. Členské štáty musia zabezpečiť, aby organizácie kolektívnej správy konali v najlepšom záujme držiteľov práv, ktorých práva zastupujú, a aby im neukladali žiadne povinnosti, ktoré nie sú objektívne nevyhnutné na ochranu ich práv a záujmov alebo na účinnú správu týchto práv.

3. Patenty

Patent je právny nárok, ktorý možno udeliť na akýkoľvek vynález, ktorý má technický charakter, ak je nový, obsahuje inovatívny prvok a mohol by byť priemyselne využiteľný. Patent dáva majiteľovi právo zabrániť ostatným, aby vynález vyrábali, používali alebo predávali bez jeho súhlasu. Patenty motivujú podniky, aby vyčleňovali investície do inovácií, a sú stimulom pre jednotlivcov a spoločnosti, aby vyčleňovali prostriedky na výskum a vývoj. V Európe možno technické vynálezy chrániť buď vnútroštátnymi patentmi, ktoré udeľujú príslušné vnútroštátne orgány, alebo európskymi patentmi, ktoré centrálné vydáva [Európsky patentový úrad \(EPÚ\)](#). EPÚ je výkonnou pobočkou Európskej patentovej organizácie, ktorá má v súčasnosti 38 zmluvných štátov. Samotná EÚ nie je členom tejto organizácie.

Po rokoch diskusií medzi členskými štátmi Parlament a Rada schválili právny základ európskeho patentu s jednotným účinkom (jednotný patent). Medzinárodnou dohodou medzi členskými štátmi sa tak ustanovuje jednotná a špecializovaná súdna právomoc v oblasti patentov.

Súdny dvor tým, že potvrdil „patentový balík“ vo svojom rozsudku z 5. mája 2015 vo veciach C-146/13 a C-147/13, uvoľnil cestu pre [skutočne európsky patent](#). Predchádzajúci režim bude existovať súčasne s novým systémom až do vytvorenia [Jednotného patentového súdu](#).

Jednotný patent bude po udelení zo strany EPÚ poskytovať jednotnú ochranu s rovnakým účinkom vo všetkých zúčastnených krajinách. Podniky budú mať možnosť chrániť svoje vynálezy vo všetkých členských štátoch EÚ jediným jednotným patentom. Takisto budú môcť napadnúť a brániť jednotné patenty prostredníctvom jedinej žaloby na Jednotnom patentovom súde. Navrhlo sa, aby jeho sídla boli v Londýne, Mníchove a Paríži. Systém sa tým zjednoduší a ušetrí sa náklady na preklad. Po referende v Spojenom kráľovstve v júni 2016 o vystúpení z EÚ však nastali vážne pochybnosti o tom, či krajina, ktorá nie je členským štátom EÚ, môže byť zmluvným štátom Dohody o jednotnom patentovom súde. Okrem toho sa v texte Dohody o jednotnom patentovom súde v jeho súčasnom znení jasne stanovuje, že nadradenosť práva EÚ sa musí dodržiavať (článok 20 dohody) a že rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie budú záväzné pre jednotný patentový súd, a teda aj pre Spojené kráľovstvo.

4. Obchodné tajomstvo

Prax zachovávanía dôvernosti informácií je stará niekoľko storočí. Právne nástroje na ochranu obchodného tajomstva, či už je alebo nie je definované ako súčasť práv duševného vlastníctva, existujú v mnohých krajinách. Úroveň ochrany dôverných informácií nemožno porovnávať s inými oblasťami práva duševného vlastníctva, ako sú patenty, autorské právo a ochranné známky. Ochrana obchodného tajomstva sa v jednotlivých krajinách líši viac ako iné oblasti práva duševného vlastníctva, rovnako ako sú odlišné aj prístupy k nej. Právne rámce tvoria v tejto oblasti veľmi pestrú mozaiku, ale od roku 2016 existuje právny rámec EÚ, ktorý tvorí [smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2016/943](#) o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií (obchodného tajomstva) pred ich neoprávneným získaním, využitím a sprístupnením.

5. Boj proti falšovaniu

Podľa odhadov predstavuje dovoz falšovaného a pirátskeho tovaru do EÚ približne 85 miliárd EUR (až 5 % celkového dovozu). Celosvetovo obchod s pirátskym tovarom predstavuje až 2,5 % obchodu a až 338 miliárd EUR, čo spôsobuje značné škody pre držiteľov práv, vlády a hospodárstva.

Keďže rozdiely v systémoch členských štátov týkajúce sa postihovania falšovania a pirátstva sťažovali členským štátom účinný boj proti týmto trestným činom, Parlament a Rada prijali ako prvý krok [smernicu 2004/48/ES](#) o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva. Jej cieľom je posilniť boj proti falšovaniu a pirátstvu aproximáciou vnútroštátnych právnych predpisov s cieľom zabezpečiť vysokú, rovnocennú a jednotnú úroveň ochrany duševného vlastníctva na vnútornom trhu a stanovujú sa v nej opatrenia, postupy a náhrady v rámci občianskeho a správneho práva. V [nariadení \(EÚ\) č. 608/2013](#) o presadzovaní práv duševného vlastníctva colnými orgánmi sa stanovili procesné pravidlá na presadzovanie práv duševného vlastníctva colnými orgánmi s ohľadom na tovar, ktorý podlieha colnému dohľadu alebo colným kontrolám.

B. Teória „vyčerpania“ práv

1. Vymedzenie

Podľa tejto teórie sa nemôže majiteľ práva priemyselného alebo obchodného vlastníctva chráneného právnymi predpismi jedného členského štátu odvolávať na tieto právne predpisy s cieľom zamedziť „dovozu výrobkov, ktoré boli uvedené do obehu v inom členskom štáte“. Uplatňuje sa na všetky oblasti priemyselného vlastníctva.

2. Obmedzenia

Teória vyčerpania práv na úrovni EÚ sa neuplatňuje v prípade predaja falšovaných výrobkov alebo výrobkov uvádzaných na trh mimo európskeho hospodárskeho priestoru (článok 6 Dohody o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva – Dohoda TRIPS). V roku 1999 Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci Sebago Inc. a Ancienne Maison Dubois & Fils SA/GB-Unic SA (C-173/98) rozhodol, že členské štáty nemôžu vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch stanoviť vyčerpanie práv priznaných ochrannou známkou pre výrobky uvedené na trh v nečlenských štátoch.

3. Najdôležitejšie právne akty v tejto oblasti

- [smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/115/ES](#) z 12. decembra 2006 o nájomnom práve a výpožičnom práve a o určitých právach súvisiacich s autorskými právami v oblasti duševného vlastníctva;
- [smernica Rady č. 93/83/EHS](#) z 27. septembra 1993 o koordinácii určitých pravidiel týkajúcich sa autorského práva a príbuzných práv pri satelitnom vysielaní a káblovej retransmisii;
- [smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/84/ES](#) z 27. septembra 2001 o práve ďalšieho predaja v prospech autora pôvodného umeleckého diela.

C. Aktuálna judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (SDEÚ)

Súdny dvor v roku 2012 vo veci SAS ([C-406/10](#)) potvrdil, že podľa smernice 91/250 je autorským právom chránené iba vyjadrenie počítačového programu a že myšlienky a zásady, ktoré sú základom pre jeho logiku, algoritmy a programovací jazyk, nie sú podľa tejto smernice chránené (ods. 32 rozsudku). Zdôraznil, že ani funkcionálna počítačového programu, ani programovací jazyk a formát dátových súborov používaných v rámci počítačového programu na využívanie niektorých jeho funkcií nepredstavujú formu vyjadrenia tohto programu v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 91/250 (ods. 39).

Súdny dvor vo svojom rozsudku vo [veci C-160/15](#) (GS Media BV/Sanoma Media Netherlands BV) vyhlásil, že uvedenie hypertextového odkazu na internetovej stránke na diela chránené autorským právom a uverejnené bez súhlasu autora na inej internetovej stránke nepredstavuje „verejný prenos“, keď cieľom osoby, ktorá tento odkaz uvedie, nie je finančný zisk a koná bez vedomia, že tieto práce boli uverejnené nezákonne.

Súdny dvor vo svojom rozsudku z 15. septembra 2016 vo veci [C-484/14](#) skonštatoval, že bezplatným poskytnutím Wi-Fi siete verejnosti s cieľom upriamiť pozornosť prípadných zákazníkov na výrobky a služby obchodu predstavuje „službu informačnej spoločnosti“ v zmysle smernice, a potvrdil, že za určitých podmienok poskytovateľ služieb, ktorý poskytuje prístup ku komunikačnej sieti, nemôže byť braný na zodpovednosť. Z toho vyplýva, že držiteľ autorského práva nemá nárok na náhradu škody z dôvodu, že táto sieť bola tretími osobami použitá na porušenie jeho práv. Zabezpečenie internetového pripojenia prostredníctvom hesla zabezpečuje rovnováhu medzi právami držiteľov práv duševného vlastníctva na jednej strane a slobodou podnikania pre poskytovateľov prístupu a slobodou informácií pre používateľov siete na druhej strane.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Duševné vlastníctvo vytvára pridanú hodnotu pre európske podniky a hospodárstva. Jeho jednotná ochrana a jeho presadzovanie prispievajú k podpore inovácií a hospodárskeho rastu. Parlament sa preto usiluje o harmonizáciu práv duševného vlastníctva vytvorením jednotného európskeho systému, ktorý by fungoval popri

národných systémoch, ako je to už v prípade ochrannej známky a dizajnov Európskej únie a jednotného európskeho patentu.

Parlament vo svojich rozličných uzneseniach o právach duševného vlastníctva, najmä o právnej ochrane databáz, biotechnologických vynálezov a autorského práva, obhajoval postupnú harmonizáciu týchto práv. Zároveň vyjadril záporné stanovisko k patentovaniu častí ľudského tela. Parlament 27. februára 2014 prijal iniciatívne uznesenie o poplatkoch za súkromné kopírovanie (právo na vytváranie súkromných kópií obsahu získaného zákonným spôsobom), pretože v dôsledku technologického pokroku súkromné digitálne kopírovanie nadobudlo zásadný hospodársky význam. Parlament taktiež zohral veľmi aktívnu úlohu pri príprave návrhu zmluvy WIPO [o výnimkách z autorských práv pre zrakovo postihnuté osoby](#) (Marrákešská zmluva).

V rámci prípravných prác týkajúcich sa prepracovania pravidiel EÚ v oblasti autorského práva (pozri A.2.a) prijal Parlament v septembri 2018 správu, ktorá obsahuje množstvo dôležitých odporúčaní k všetkým aktuálne prediskutovaným záležitostiam. Počas legislatívneho postupu prebiehala vášnivá verejná diskusia zameraná na články 11 a 13 návrhu smernice o autorskom práve na digitálnom jednotnom trhu. Výsledkom diskusie bolo hlasovanie o snahe Parlamentu podporiť vytvorenie nového práva vydavateľov médií speňažiť obsah na určitých veľkých spravodajských platformách a nového práva uľahčujúceho sledovanie porušovania autorských práv na internete. Zatiaľ čo kreatívny priemysel vyjadril spokojnosť, zástupcovia technologických spoločností návrhy kritizovali. Napokon hlasovanie Parlamentu opäť stanovilo tón rokovaní s Radou a konečné prijatie smernice 17. apríla 2019.

Udo Bux
05/2019

